

soveposefortellinger

TIRSDAG KVELD: TRÆR

Hvor mange trær finnes det?

Har du noen gang forsøkt å telle alle trærne du går forbi?

Selv om du talte trær hele livet, ville du aldri bli ferdig.

I Oslo - Norges største by, er det cirka like mange trær som det er mennesker - omtrent 700.000, og da er ikke marka regnet med - selvfølgelig.

Og hvor mange treslag finnes det?

Kan du navnet på noen?

La oss starte med gran, treslaget som mange i Norge har som juletre.

Grana er blant de yngste treslagene i landet vårt, det siste treslaget som kom til Norge etter istida. Men den har spredd seg i stor fart, og er nå det vanligste treet vårt. 53 % av Norges trær er gran.

I 1850 fikk en gjetergutt i Aust-Agder ett øre i betaling for hver granbusk han skar ned, for der han bodde ble grana sett på som ugras. Gjetergutten var veldig rask og flittig, og en dag leverte han 400 smågraner. Dagen etter fikk han beskjed om at han bare fikk et halvt øre for hver granbusk.

De første granene kom til Østlandet cirka 500 år før Kristus. I Vest-Agder er grana ennå ikke så vanlig.

Kan du beskrive en grankongle? Hva er forskjellen på en grankongle og en furukongle? I konglene sitter frøene. På seinvinteren, når sola begynner å varme, beveger frøet seg fra kongla. Det har en frø-vinge, og hvis det blåser godt, kan frøet flyke flere kilometer gjennom lufta, eller det feies bortover på snøen.

I hver kongle kan det være rundt 100 frø. Og et voksent tre kan ha opptil 200 kongler. Hvor mange frø blir det?

På Vestlandet har de fleste granene blitt planta, de første granene kom altså ikke kommet dit som frø. Granene har en tendens til å «ta over» områdene de kommer til, derfor har vestlands-skogene mange steder blitt svært forandret.

Navnet «gran» kommer av det gamle norske ordet «gron», som også betyr «kort skjegg» eller «bart». Navnet er også litt beslektet med «fiskebein». Grana ble populær i skogbruket, fordi den var lettest å tjene penger på.

Grana vokser fort, men ikke de første årene. Det tar 10-12 år før grana passerer en og en halv meter, altså som et vanlig juletre. Men så blir det fart i sakene. Hvor høy tror du en gran kan bli? Høye graner strekker seg til 30-35 meter, men Norgesrekorden er på 48 meter.

Middels høyde når du er ti år gammel kan være 1.38. Da må 35 ti-åringer stå oppå hverandre for å nå toppen av Norges høyeste gran. Prøv (eller helst ikke).

ONSDAG KVELD: FUGLER

Hvor mange fugler finnes det?

Har du noen gang forsøkt - hver gang du hører en fugl synge - å telle hver lille melodi? Selv om du talte hele livet, ville du aldri bli ferdig.

Og hvor mange fugler finnes det? Det er det ingen som vet helt sikkert, men vi regner med at det i hvert fall er 50 milliarder. Dermed er det seks ganger så mange fugler som mennesker i verden. Kan du navnet på noen fugleslag?

Det finnes så utrolig mange forskjellige fugleslag. Forskere mener det er cirka 10.700 fuglearter - eller fugleslag - på jorda vår nå. Den minste fuglen - bi-kolibri - veier bare 2 gram, mens den tyngste - strutsen - kan veie nesten 150 kilo. Strutsen kan ikke fly, den kan bli 2.70 meter høy og leve i 75 år. Et strutse-egg veier vanligvis 1.5 kilo, det er 20 ganger mer enn et vanlig hønse-egg.

Bikolibri er den minste kolibri-arten, egget veier et halvt gram, og er mindre enn en kaffebønne.

For lenge, lenge siden, hendte det at alle fuglene skulle få navn. Alle de store fuglene hoppet fram og skrek i munnen på hverandre:

- Jeg vil hete fuglekonge, jeg vil hete fuglekonge, jeg MÅ hete fuglekonge.

Da ble det bestemt at den som kunne fly høyest opp mot himmelen, skulle få lov til å kalle seg fuglekonge. Alle fuglene som var samlet; sangerne, rovfuglene, hakkespettene og uglene, små og store av alle slag, la i vei opp mot himmelen. De mektige ørnene var der også, og alle de brune og grå småfuglene, som er så vanlige at du knapt legger merke til dem.

Den lille grå, den minste av dem alle, forstod at for den var det ikke mulig å vinne, hvis den ikke hadde en genial plan. Derfor hoppet den fram og gjemte seg på ryggen til en kongeørn. Der satt den trygt, godt og varmt. Ørnen merket ingenting, den var så opptatt av å vinne.

Fuglene steg, høyere og høyere, oppover og oppover bar det. Den ene fuglen etter den andre måtte etter hvert gi seg. Kreften var oppbrukt, de sluttet å fly, og seilte nedover mot bakken.

Til slutt var det bare kongeørnen igjen. Da den så at alle de andre fuglene var borte, flakset den med de store, flotte vingene, skrek tre ganger, og seilte majestetisk nedover igjen.

Det var da den minste fuglen av dem alle, hoppet av ørnens rygg, bruste med vingene og fløy flere meter rett oppover. Nesten som en usynlig prikk mot himmelen var den.

På denne måten fikk Norges aller minste fugl navnet fuglekonge. Og fuglekongen er Norges nasjonalfugl. Og den er så liten at de fleste ikke har sett den.

Dette var et eventyr om fuglekongen. Men i fuglenes verden er det mye eventyrlig. Kolibriene er fantastiske flygere - de kan både henge stille i luften, fly sideveis og baklengs, eller rett opp eller ned. Pingvinene kan ikke fly i luften, men «flyr» under vann. Kiviene kan heller ikke fly, de har bare noen uutviklede vinger og ser ganske klumpete ut, allikevel er de nasjonalsymbolet for New Zealand. Du trenger ikke være stor og pen for å bli helten.

soveposefortellinger

TORSDAG KVELD: VENNER

Venner er bra å ha.

Det er mange forskjellige slags venner.

Noen er klasse-venner, som du prater med hver dag på skolen.

Noen er ballett-venner, som du prater med når det er ballett-timer.

Noen er fotball-venner, som du treffer på fotballtrening eller kamp.

Det er ikke sikkert du er bestevenn med noen av disse vennene, men de er venner allikevel,

selv om du ikke forteller dine hemmeligste hemmeligheter til dem.

Hva skal til for at noen skal være bestevenner? Hva synes du?

Hva er en bestevenn? Det spørsmålet er det mange svar på.

Nå skal du høre en historie om Lene og Siri, de er venner, bestevenner, men hvor mye skal du stille opp for en venn?

Siri har stengt seg inne på rommet sitt. Ingen får komme inn. Hun kjenner seg både sint, redd og forvirret. I hodet er det bare kaos.

Hun setter på musikk hun liker, og forsøker å danse litt. Men alt kjennes like vanskelig. Kanskje tankene klarer hvis hun skriver litt i dagboka? Siri setter seg tungt ned ved skrivepulten.

Dagbok!

I kveld må jeg bestemme meg. Skal jeg betale, eller skal jeg fortelle alt - hvordan det virkelig henger sammen?

Du vet, lærer Fredriksen, han har vært skikkelig ekkel mot Lene og meg. Bare fordi vi er bestevenner og «alltid går i takt», som han sier. Alle de andre i klassen synes også at han er kjempedum.

I går i storefri skulle jeg bare inn i klasserommet og hente noe. Da så jeg at Lene holdt på å smøre lim utover Fredriksens spesial-stol, den som han har kjøpt fordi han har vondt i ryggen. Da Lene så meg, sa hun: «Siri, hvis det blir bråk, kan ikke du også si at du var med på det?»

Akkurat da ringte det. Jeg bare nikket, og så løp vi ut.

Fredriksen oppdaget limet med en gang. Han sendte oss en etter en opp til rektor. Lene gikk før meg. Da det ble min tur hos rektor, sa han bare: «Lene har fortalt at dere to var sammen om dette. Stemmer det?»

Jeg ble stående uten å vite hva jeg skulle svare. Lene er jo min beste venn. Til slutt fikk jeg stammet fram et lite «joda, jeg var med».

Men jeg ble helt stum da rektor fortsatte: «Stolen koster flere tusen kroner. Du forstå vel at dere må være med og erstatte den?»

Jeg fikk brev med hjem. Vi må betale i morgen. Jeg har ikke fortalt noe til foreldrene min ennå. Og jeg som sparer til ny sykkel!

Skal jeg fortelle mor og far at jeg ikke var med på det? Hva skjer med Lene og meg da?

Fortvilet Siri

Hva synes du Siri skal gjøre?

soveposefortellinger

FREDAG KVELD: KATTER

Hvilket dyr tror du er det vanligste kjæledyret i verden?

Det er nok katten, ja.

I cirka 10.000 år har menneskene hatt kattene som husdyr.

Er det noen her som har katt hjemme?

Hvis dere skulle gjette - hvor mange katter kan det være i verden, som bor sammen med mennesker, altså det vi kaller tamkatter? Vi regner med at det er over 600 millioner. Og så regner vi med at det er like mange villkatter. Til sammen altså 1,2 milliarder katter.

I Norge er det bortimot 800.000 katter. Jeg som skriver dette - Tore T - har én av disse kattene. Han heter Mulle og er snart ni år, en sort hannkatt med hvitt bryst og hvite poter. Folk som besøker meg, synes at Mulle er en stilig katt. Det synes jeg også, men jeg vet at Mulle ikke alltid synes det selv. Han kan være lettskremt og litt engstelig, og liker helst å gjemme seg under møbler eller under verandaen.

Her er Muller historie. Da han var liten, kom han til en familie som hadde hytte utenfor Stavern. De hadde en lang og god sommerferie, og hver dag lekte barna i familien med den viltre kattungen. Han vokste fort og hadde det fint.

Så tok sommerferien slutt. Familien reiste hjem fra hytta. Men de tok ikke kattungen med seg. Mulle - han het sikkert noe annet da - ble overlatt til seg selv. Ingen ga ham mat. Ingen lekte med ham. Det ble høst og kaldere i været. Mulle krøp under hytter og verandaer, spise det han fant, gjemte seg og sloss for livet. I hyttefeltet der han holdt til, var det flere katter, såpass mange at en dyrlege ble tilkalt for å samle kattene inn.

Dyrlegen var min fetter. Han fortalte at det var vanskelig å få tak i disse kattene, som var blitt sky og engstelige, etter at de bare ble dumpet av hyttefamiliene. Men han fikk tak i de fleste. Det var meningen at kattene skulle få nye hjem, men det var dessverre alt for mange katter.

Dyrlegen tok Mulle med seg hjem. Katten spiste ikke, bare gjemte seg. Etter flere dager kom den fram, tynn og usikker, og smakte på den deilige maten som var satt fram. Det skulle gå flere uker før min fetter fikk lov til å klappe Mulle. Men så ble de venner.

Flere år senere solgte min fetter huset sitt, og flyttet til en leilighet flere kilometer unna. Mulle flyttet med, men likte seg ikke i det nye området. Fire ganger rømte han tilbake til huset han var vant til å bo i. Hvordan fant han veien? De nye huseierne kunne ikke ha katt, så hva skulle dyrlegen gjøre?

Han ringte til meg, og slik gikk det til at Mulle reiste 180 km med bil, til huset i skogen der jeg bor på Sørlandet. Nå har Mulle vært hos oss i tre måneder, fra begynnelsen streifet han rundt og kunne være lenge borte. Men etter hvert slo han seg til ro, og nå prater vi sammen hver dag. Særlig når vi lager mat, kommer han og sitter helt stille og ser på oss med lange blikk.

Det hender at Mulle drar inn en mus som han har fanget. Da er han stolt av seg selv og vi må rose ham, selv om det selvfølgelig er synd på musa. Det er ikke alltid så lett å være venn med alle.

soveposefortellinger

LØRDAG KVELD: BLOMSTER

Hvis du ikke skulle være et menneske,
men bare kunne være en blomst -
hva slags blomst ville du være da?

Det er rart å tenke på
at mange fantastiske blomster
aldri blir sett av et eneste menneske.
Ute i skogen, inne i jungelen, oppe i fjellene, til og med i ørkenen,
kan det stå de vakreste, mest fargerike blomster
som strekker seg, blomstrer og dufter,
og de står der helt for seg selv.
Men de er like fine selv om ingen ser dem.

Jeg liker å tenke på
at det er slik Gud er.
Gud er ikke opptatt av konkurranser i skjønnhet.
Alt kan være fint i seg selv.
Det blir ikke finere, selv om vi sier at det er fint.
Selv om vi kårer verdens vakreste blomst,
lager lister over de 100 flotteste blomstene,
bestemmer hva som skal være Norges nasjonal-blomst -
uansett er alle blomster noe for seg selv.
Noen blomster blir snakket veldig pent om -
ah, se de rosene - og kjenn lukten.
Andre blomster blir bare oversett,
folk kan gå forbi dem hver dag uten å legge merke til dem.
Allikevel er de der,
og de har sin plass i den store virkeligheten.

For det er også rart;
det er så mye vi ikke legger merke til.
Det er der, men vi ser det ikke,
fordi vi er opptatt med andre ting.
Noen ganger kan vi også «overtenke»,
tenke så mye på noe, at alt annet blir borte.

Jeg tror blomstene kan hjelpe oss til å se mere av virkeligheten.
Når du legger merke til en blomst, kan du si inne i deg selv:
«Takk, Gud, for alt det fine - takk for denne blomsten!»
Jo flere blomster du legger merke til, jo finere oppleves livet.
Og da er vi på sporet - å kunne glede seg over livet!
Jeg tror det er den beste måten å leve på.
Takk Gud for alt han har skapt, og ta vare på det!